Šeimos išlaikymas

Latvija

1 Ką praktikoje reiškia sąvokos „išlaikymas“ ir „išlaikymo pareiga“? Kokie asmenys turi mokėti išlaikymo išmoką kitam asmeniui?

Latvijos nacionalinės teisės aktuose nenustatyta išsami išlaikymo sąvokos apibrėžtis; tačiau yra bendras supratimas konkrečiais su kito asmens išlaikymu susijusiais klausimais. Pavyzdžiui, vaiko išlaikymas – tai vaiko išlaidos, kurias turi apmokėti kiekvienas iš tėvų, nepaisant jo finansinės padėties. Minimalų vaiko išlaikymo dydį nustato vyriausybė (*Ministru kabinets*, Ministrų kabinetas). Vaiko išlaikymo sąvokos apibrėžtis pateikiama Išlaikymo garantijų fondo įstatyme.

Bendras supratimas įvairiais su išlaikymo prievolėmis (kurios gali būti vadinamos įvairiai, pvz., išlaikymu (*uzturlīdzekļi*) arba ištekliais, reikalingais ankstesniam pragyvenimo lygiui užtikrinti (*līdzekļi iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai*)) susijusiais klausimais yra pagrįstas teismo sprendimuose išplėtota teismų praktika. Pavyzdžiui, visuotinai sutariama, kad sutuoktinių išlaikymas – tai ilgalaikė finansinė pagalba, vieno sutuoktinio teikiama kitam sutuoktiniui, kurio materialinė padėtis pablogėjo.

Išlaikymo prievolę turintys asmenys

Tėvai turi prievolę išlaikyti savo vaikus

Vaiko tėvai turi prievolę išlaikyti vaiką iki to laiko, kai jis gali pats savimi pasirūpinti. Todėl vaiko išlaikymo prievolė nepasibaigia vaikui sulaukus pilnametystės. Tačiau teismas gali įvertinti, ar išlaikymo reikalavimą reikėtų patenkinti, jeigu vaikas yra pilnametis, tačiau nesimoko aukštojoje ar profesinėje mokykloje ir gali savimi pasirūpinti susirasdamas darbą, tačiau to nedaro. Reikėtų atsižvelgti į tai, kad tėvų išlaikymo prievolė vaikams turi būti proporcinga tėvo (motinos) finansinei padėčiai. Vis dėlto kiekvienas iš tėvų turi prievolę mokėti minimalią vyriausybės nustatytą išlaikymo išmoką, nepaisant tėvo (motinos) finansinės padėties. Prievolė išlaikyti vaiką yra privaloma, nepaisant to, vaikas gyvena kartu su kuriuo nors iš tėvų arba abiem tėvais ar atskirai.

Vaiko išlaikymas – tai jo aprūpinimas maistu, drabužiais, būstu ir sveikatos bei asmenine priežiūra, auklėjimas ir vaiko auginimas (pareiga užtikrinti psichinį ir fizinį vystymąsi tinkamai atsižvelgiant į vaiko asmenybę, įgūdžius ir interesus ir vaiko pasirengimą dirbti visuomenei naudingą darbą.

Vaikai turi prievolę išlaikyti savo tėvus

Vaikų prievolė išlaikyti savo tėvus vienodai priklauso visiems vaikams. Jeigu vaikų finansinė padėtis nėra vienoda, teismas gali nustatyti jų prievoles, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko finansinę padėtį.

Vienas sutuoktinis turi prievolę išlaikyti kitą sutuoktinį

Jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia ir tik vienas iš buvusių sutuoktinių žinojo apie santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindus jos sudarymo metu, kitas sutuoktinis, kuris apie tai nežinojo, turi teisę reikalauti iš pirmojo sutuoktinio mokėti lėšas, proporcingas pirmojo sutuoktinio finansinei padėčiai, kad užtikrintų savo ankstesnį pragyvenimo lygį. Nutraukus santuoką, buvęs sutuoktinis taip pat gali prašyti kito buvusio sutuoktinio mokėti lėšas, proporcingas kito sutuoktinio finansinei padėčiai, kad būtų užtikrintas ankstesnis ieškovo pragyvenimo lygis.

Prievolės mokėti buvusiam sutuoktiniui lėšas, reikalingas ankstesniam pragyvenimo lygiui užtikrinti, nėra, jeigu:

nuo santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia praėjęs laikas yra lygus buvusios santuokos arba bendro gyvenimo santuokoje, kuri buvo pripažinta negaliojančia, trukmei;

buvęs sutuoktinis sudarė naują santuoką;

buvusio sutuoktinio pajamų pakanka, kad save išlaikytų;

buvęs sutuoktinis atsisako išlaikymo dėl to, kad turi darbą;

išlaikymo prievolę turintis buvęs sutuoktinis neturi pakankamai pragyvenimo lėšų arba negali dirbti;

buvęs sutuoktinis padarė nusikaltimą kitam buvusiam sutuoktiniui arba nusikaltimą kito sutuoktinio tiesiosios aukštutinės ar žemutinės linijos giminaičių gyvybei, sveikatai, laisvei, turtui ar garbei;

buvęs sutuoktinis paliko kitą buvusį sutuoktinį bejėgiškoje padėtyje, net jeigu jam buvo įmanoma suteikti pagalbą;

buvęs sutuoktinis tyčia pateikė kaltinimus padarius nusikaltimą bet kuriam 6 punkte nurodytam asmeniui;

buvęs sutuoktinis gyvena amoraliai arba švaisto turtą;

kuris nors iš sutuoktinių miršta arba yra paskelbtas mirusiu;

yra kitų svarbių priežasčių.

Senelių pareiga išlaikyti vaikaičius

Jeigu tėvų nėra arba jie negali išlaikyti vaiko, ši prievolė vienodai priklauso abiem seneliams. Jeigu senelių finansinė padėtis nėra vienoda, teismas gali nustatyti jų prievoles, proporcingas kiekvieno senelio finansinei padėčiai.

Vaikaičiai turi prievolę išlaikyti savo senelius

Senelių išlaikymo prievolė prireikus taip pat vienodai priklauso visiems vaikaičiams. Jeigu vaikaičių finansinė padėtis nėra vienoda, teismas gali nustatyti jų prievoles išlaikyti savo senelius, proporcingas kiekvieno iš vaikaičio finansinei padėčiai.

Išlaikymo sutartyje nustatytos išlaikymo prievolės

Šalys gali susitarti mokėti išlaikymą pagal išlaikymo sutartį. Pagal išlaikymo sutartį viena šalis moka kitai šaliai tam tikrą materialinę išmoką (grynaisiais pinigais arba natūra), o kita šalis įsipareigoja išlaikyti pirmąją šalį visą jos gyvenimą, išskyrus atvejus, kai nustatoma kitokia trukmė. Išskyrus atvejus, kai susitarta kitaip, išlaikymas – tai maistas, aprūpinimas būstu, drabužiai ir priežiūra; jeigu išlaikymo gavėjas yra nepilnametis, išlaikymas taip pat reiškia ugdymą ir mokymą pradinėje mokykloje.

Dėl asmens sužalojimo atsirandančios išlaikymo prievolės

Jeigu asmuo, turintis prievolę išlaikyti kitą asmenį, miršta dėl patirtų sužalojimų, prievolė pereina asmeniui, atsakingam už sužalotos šalies mirtį. Tokios kompensacijos dydį teismas nustato savo nuožiūra, atsižvelgdamas į mirusiojo amžių, gebėjimą save išlaikyti iki mirties ir galiausiai – asmens, kuriam turi būti teikiamas išlaikymas, poreikius. Jeigu asmuo, kuriam turi būti teikiamas išlaikymas, turi pakankamai pragyvenimo lėšų, tokio reikalavimo negalima pareikšti.

2 Iki kokio amžiaus vaikas gali gauti išlaikymą? Ar skiriasi nuostatos dėl nepilnamečių ir suaugusiųjų išlaikymo?

Vaiko tėvai turi prievolę išlaikyti vaiką iki to laiko, kai jis gali pats savimi pasirūpinti. Todėl vaiko išlaikymo prievolė nepasibaigia vaikui sulaukus pilnametystės. Tačiau teismas gali įvertinti, ar išlaikymo reikalavimą reikėtų patenkinti, jeigu vaikas yra pilnametis, tačiau nesimoko aukštojoje ar profesinėje mokykloje ir gali savimi pasirūpinti susirasdamas darbą, tačiau to nedaro.
Latvijos teisės aktuose neapibrėžiamas išteklių, kuriais užtikrinamas kito sutuoktinio ankstesnis pragyvenimo lygis, turinys. Juose taip pat neapibrėžti tėvų arba senelių išlaikymo prievolės reikalavimai.
Latvijos teisės aktuose vaiko išlaikymas apibrėžiamas kaip aprūpinimas maistu, drabužiais, būstu, sveikatos ir asmeninė priežiūra, auklėjimas ir vaiko auginimas (pareiga užtikrinti psichinį ir fizinį vystymąsi tinkamai atsižvelgiant į vaiko asmenybę, įgūdžius ir interesus, taip pat vaiko pasirengimą dirbti visuomenei naudingą darbą. Išlaikymo dydis priklauso nuo vaiko teisės į tinkamas gyvenimo sąlygas ir vaiko faktinių poreikių.

3 Ar tam, kad asmeniui būtų skirtas išlaikymas, jis turi kreiptis į kompetentingą valdžios instituciją ar teismą? Kokius svarbiausius dalykus reikėtų žinoti apie šią procedūrą?

Norėdamas užsitikrinti bet kokios formos išlaikymą, ieškovas turi kreiptis į teismą Civilinio proceso įstatyme nustatyta tvarka. Ieškovas privalo teismui pateikti prašymą ir reikalingus dokumentus.
Vaiko tėvai gali sudaryti notariniu aktu (*notariāls akts*) tvirtinamą susitarimą, kuriame nustatomos kiekvieną mėnesį mokamos išlaikymo išmokos. Toks susitarimas yra laikomas civiliniu sandoriu, sukeliančiu teisines pasekmes, kurios reiškia, kad abi šalys privalo paisyti teisiškai sudarytos sutarties nuostatų ir jų laikytis. Jeigu vienas iš vaiko tėvų nesilaiko susitarimo dėl fiksuotų arba periodinių išlaikymo išmokų mokėjimo, susitarimas gali būti perduotas vykdyti teismo antstoliui (*tiesu izpildītājs*).
Latvija įsteigė Išlaikymo garantijų fondą (*Uzturlīdzekļu garantiju fonds*), kurio paskirtis – mokėti nepilnamečiams vaikams išlaikymą iš centrinio vyriausybės biudžeto. Fondą valdo Išlaikymo garantijų fondo administracija (*Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija*). Fondo administracija yra tiesiogiai pavaldi Teisingumo ministerijai.
Išlaikymą iš Išlaikymo garantijų fondo galima gauti, jeigu jį iš pradžių bandoma išieškoti iškeliant teismo bylą; jeigu reikalavimo negalima įvykdyti, tuomet kreditorius gali kreiptis į fondo administraciją.
Fondo administracija iš anksto moka išlaikymo išmokas tik jeigu pagal taikytiną civilinę procedūrą neįmanoma įvykdyti teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo arba jeigu skolininkas laikosi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemoka vyriausybės nustatytos minimalios išlaikymo sumos. Fondo administracija turi pareigą nukreipti vykdymo veiksmus į skolininką ir išieškoti fondo išmokėtą išlaikymo išmoką ir šiuo atveju nereikia jokio specialaus teismo sprendimo.
Išlaikymo išmoka iš Išlaikymo garantijų fondo administracijos gaunama laikantis toliau nurodytos procedūros.
Pareiškėjas (vaiko išlaikymo kreditorius) gali kreiptis tiesiogiai į fondo administraciją pateikdamas prašymą ir šiuos dokumentus:
- teismo sprendimo, kuriuo priteisiamas išlaikymas, kopiją;
- antstolio išduotą pažymėjimą, kuriuo patvirtinama, kad sprendimo, kuriuo priteisiamas išlaikymas, neįmanoma įvykdyti skolininko atžvilgiu arba kad skolininkas laikėsi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemokėjo vyriausybės nustatytos minimalios išlaikymo sumos; tokį pažymėjimą fondo administracijai privaloma pateikti per vieną mėnesį nuo jo išdavimo dienos;
- jeigu išlaikymo reikalaujama per įgaliotą atstovą, – įgaliojimus patvirtinantį dokumentą.

4 Ar prašymą galima pateikti giminaičio (jei taip, koks glaudus turi būti giminystės ryšys) arba vaiko vardu?

Taip, įgaliotas atstovas reikalavimą gali pareikšti giminaičio arba artimo asmens vardu. Nepilnamečių vaikų vardu reikalavimą gali pareikšti jų teisiniai atstovai, t. y. vaikų tėvai arba globėjai.

5 Jei asmuo ketina pareikšti ieškinį, kaip jam sužinoti, kuris teismas yra kompetentingas?

Jurisdikcijos taisyklėse nustatyta, kad jurisdikcija išieškoti bet kokios rūšies išlaikymą turi rajono (miesto) (*rajona (pilsētas) tiesa*) teismas.
Latvijoje teismas jurisdikciją turi pagal:
Tarybos reglamentą (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (toliau – Išlaikymo reglamentas);
dvišales ir daugiašales sutartis, kurių Latvijos Respublika privalo laikytis;
Civilinio proceso įstatymą, jeigu netaikomos Išlaikymo reglamento arba dvišalių ir daugiašalių sutarčių, kurių Latvijos Respublika privalo laikytis, nuostatos.
Civilinio proceso įstatyme nustatyta, kad jurisdikciją išlaikymo bylose turi šie Latvijos teismai:
ieškinį galima pareikšti atsakovo gyvenamosios vietos teisme;
jeigu atsakovo gyvenamoji vieta nežinoma arba atsakovas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Latvijoje, ieškinį galima pareikšti vietos, kurioje yra jo nekilnojamasis turtas, teisme arba paskutinės jo žinomos gyvenamosios vietos teisme;
ieškinį dėl vaiko arba tėvo (motinos) išlaikymo išieškojimo taip pat galima pareikšti ieškovo gyvenamosios vietos teisme;
ieškinį dėl išlaikymo prievolių, kylančių dėl asmens sužalojimo, taip pat galima pareikšti ieškovo gyvenamosios vietos arba vietos, kurioje asmuo buvo sužalotas, teisme.

6 Ar ieškovas, pareikšdamas ieškinį teisme, turi veikti per tarpininką (pvz., advokatą, centrinę ar vietos instituciją ir pan.)? Jeigu ne, kokios yra procedūros?

Norėdamas pareikšti ieškinį ir pateikti reikalavimą teisme, pareiškėjas neprivalo naudotis advokato arba kurio nors kito tarpininko paslaugomis. Pareiškėjas prieš perduodamas bylą teismui taip pat neturi stengtis kokia nors forma taikiai išspręsti ginčo.
Tačiau teisėjas, rengdamasis nagrinėti bylą, stengiasi sutaikyti šalis. Todėl prieš pradedant bylą nagrinėti teisme šalys yra raginamos sudaryti abipusį susitarimą.
Taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, kad šalys gali susitarti dėl išlaikymo reikalavimų neiškeldamos bylos teisme.

7 Ar už ieškinio pareiškimą teisme mokami mokesčiai? Jei taip, kokio maždaug dydžio? Jeigu ieškovo finansiniai ištekliai nepakankami, ar jis gali gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Pagal Civilinio proceso įstatymo 43 straipsnio 1 dalį toliau nurodyti asmenys atleidžiami nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas (žyminį mokestį (*valsts nodeva*), kanceliarijos mokestį (*kancelejas nodeva*) ir procesines išlaidas (*ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi*)) valstybei:
ieškovai, pareikšdami ieškinius dėl vaiko arba tėvo (motinos) išlaikymo išmokų išieškojimo ir ieškinius dėl tėvystės nustatymo, jeigu ieškinys pareiškiamas vienu metu su ieškiniu dėl vaiko išlaikymo išmokų išieškojimo;
pareiškėjai, siekiantys pripažinti arba pripažinti ir vykdyti užsienio šalies sprendimą dėl vaiko arba tėvo (motinos) išlaikymo išmokos;
ieškovai, pareiškiantys ieškinius dėl asmeninių sužalojimų, sukėlusių negalią, kitą žalą sveikatai arba asmens mirtį;
atsakovai bylose dėl teismo nustatyto išlaikymo vaikui ar vienam iš tėvų sumažinimo ir teismo nustatyto išlaikymo dėl asmens sveikatos sutrikdymo, sukėlusio suluošinimą ar kitokią žalą sveikatai arba mirtį, sumažinimo;

Pagal Latvijos civilinio proceso įstatymo 34 straipsnio 1 dalį, ieškinio pareiškimas (*prasības pieteikums*) gali būti pradinis ieškinys arba priešieškinis, prašymas, kurį jau nagrinėjamoje byloje pateikė trečioji šalis, pareiškianti nepriklausomą reikalavimą, susijusį su ginčo dalyku, prašymas, pateiktas ypatingąja teisena nagrinėjamoje byloje, arba kitas atitinkamame teisės akte nurodytas teismui pateikiamas prašymas; už kiekvieną ieškinio pareiškimą mokamas toliau nurodytas žyminis mokestis:
iki 2 134 EUR: 15 % reikalaujamos sumos, bet ne mažiau kaip 70 EUR;
2 135–7 114 EUR: 320 EUR ir 4 % reikalaujamos sumos, viršijančios 2 134 EUR;
7 115–28 457 EUR: 520 EUR ir 3,2 % reikalaujamos sumos, viršijančios 7 114 EUR;
28 458–142 287 EUR: 1 200 EUR ir 1,6 % reikalaujamos sumos, viršijančios 28 457 EUR;
142 288–711 435 EUR: 3 025 EUR ir 1 % reikalaujamos sumos, viršijančios 142 287 EUR;
daugiau nei 711 435 EUR: 8 715 EUR ir 0,6 % reikalaujamos sumos, viršijančios 711 435 EUR.
Išlaikymo išieškojimo bylose laikoma, kad reikalaujama suma sudaro per vienus metus mokėtiną sumą.
Latvijoje teisinę pagalbą užsienio ieškovams arba atsakovams, turintiems teisę ją gauti pagal Išlaikymo reglamentą, teikia pagal reglamentą įsteigta centrinė institucija, t. y. Išlaikymo garantijų fondo administracija. Išlaikymo garantijų fondo administracija teikia teisinę pagalbą vidaus išlaikymo kreditoriams ir užsienio kreditoriams, turintiems teisę ją gauti pagal reglamentą, ir atstovauja jiems Latvijos teismuose ir vykdymo įstaigose.
Išlaikymo reglamente neaptartais atvejais Latvijos valstybė suteikia teisinę pagalbą asmeniui, kurio ypatinga padėtis arba kurio turtas ir pajamos neleidžia jam užtikrinti savo teisių apsaugos. Teisinė pagalba teikiama pagal Valstybės teisinės pagalbos įstatymą.
Teisinę pagalbą galima gauti siekiant atlyginti procesinių dokumentų parengimo, teisinių konsultacijų bylos nagrinėjimo metu ir atstovavimo teisme išlaidas. Tarpvalstybiniuose ginčuose, be pirmiau minėtos pagalbos, asmuo taip pat turi teisę gauti vertėjo žodžiu, tam tikrų teisminių ar neteisminių dokumentų ar ieškovo pateiktų dokumentų, reikalingų bylai išnagrinėti, vertimo paslaugas, taip pat tam tikrais atvejais gauti kelionės į teismo posėdžius išlaidų kompensaciją. Valstybė neatlygina teismo išlaidų. Teismo išlaidas sudaro žyminis mokestis, kanceliarijos mokestis ir procesinės išlaidos, pvz., liudytojams ir ekspertams mokėtinos sumos, su liudytojų apklausa susijusios išlaidos, su ieškovo prašymo kopijos ir šaukimo į teismą įteikimu susijusios išlaidos ir pan. Tačiau teismas, išnagrinėjęs asmens materialinę padėtį, gali jį iš dalies arba visiškai atleisti nuo pareigos sumokėti į valstybės iždą teismo išlaidas arba leisti atlikti mokėjimą dalimis.

8 Kokių rūšių išlaikymą teismas dažniausiai priteisia? Kaip apskaičiuojama išlaikymo suma? Ar pasikeitus materialinei ar šeiminei padėčiai teismo sprendimas gali būti peržiūrėtas? Jei taip, kokia tvarka tai daroma (pvz., pagal automatinio indeksavimo sistemą)?

Kai teismas priteisia vaikui išlaikymą, išlaikymas jam gali būti mokamas fiksuota suma arba kita forma, pvz., maistu, drabužiais, parūpinant būstą ir pan., arba abiem būdais.
Įvertindamas ir priteisdamas konkrečią išlaikymo sumą, teismas pirmiausia atsižvelgia į šalių materialinę padėtį, gyvenimo sąlygas ir šeimos aplinkybes, taip pat tinkamai atsižvelgia į jų pateiktus įrodymus.
Spręsdamas vaiko išlaikymo išieškojimo klausimą, teismas įvertina visas aplinkybes ir įrodymus byloje ir nustato išlaikymo dydį. Mėnesinis minimalus išlaikymo dydis, kurį kiekvienas iš tėvų turi mokėti, pagal vyriausybės nustatytas taisykles kiekvienam vaikui nuo jo gimimo momento iki jis sulaukia 7 metų sudaro 25 % vyriausybės nustatyto minimalaus mėnesinio darbo užmokesčio, kiekvienam vaikui nuo 7 iki 18 metų – 30 % vyriausybės nustatyto minimalaus mėnesinio darbo užmokesčio.
Priteisus išlaikymą, bet kokie išmokos dydžio ir periodiškumo pakeitimai ir pareigos mokėti išlaikymą panaikinimas atliekami suinteresuotosios šalies prašymu. Tuomet teismas, iš naujo nagrinėdamas bylą, gali peržiūrėti išlaikymo išmokų dydį, remdamasis suinteresuotosios šalies materialinės padėties ir šeimos aplinkybių pokyčiais, ir padidinti arba sumažinti išlaikymo išmoką.

9 Kaip ir kam mokamas išlaikymas?

Išlaikymo skolininkas išlaikymą privalo mokėti išlaikymo kreditoriui. Jeigu ieškinį nepilnamečio vaiko vardu pareiškia vienas iš jo tėvų arba globėjų, išlaikymas mokamas ne vaikui, o vienam iš tėvų arba globėjui. Paprastai konkreti išlaikymo suma mokama periodiškai, pvz., atskaičiuojant darbo užmokesčio dalį; rečiau išlaikymas mokamas kitomis formomis.

10 Jei atitinkamas asmuo (skolininkas) nemoka geranoriškai, kokiomis priemonėmis galima priversti jį mokėti?

Jeigu skolininkas savanoriškai nemoka išlaikymo, asmuo, kuriam buvo priteistas išlaikymas, iš bylą nagrinėjusio teismo turi gauti vykdomąjį raštą (*izpildu raksts*). Šį vykdomąjį raštą arba kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje išduotą vykdomąjį raštą reikia perduoti vykdyti antstoliui (*tiesu izpildītājs*) ir tai reikia padaryti per 10 metų nuo teisėjo sprendimo arba nutarties įsiteisėjimo dienos, išskyrus atvejus, kai taikomi kitokie ieškinio senaties terminai (jeigu periodiniai mokėjimai išieškomi remiantis teismo sprendimu, vykdomasis raštas galioja visą laikotarpį, kuriuo buvo nustatyta pareiga mokėti išlaikymą, o ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo paskutinės kiekvieno mokėjimo dienos). Antstolis pradeda priverstinę vykdymo procedūrą remdamasis šalies, siekiančios įvykdyti sprendimą, rašytiniu prašymu. Antstolis privalo priimti vykdomąjį raštą, jeigu skolininko gyvenamoji arba turto ar darbo vieta yra antstolio apygardoje (*iecirknis*). Antstolis taip pat gali priimti kitus vykdomuosius raštus, vykdytinus apygardos teismo (*apgabaltiesa*), kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontora, jurisdikcijoje, t. y. teritorijoje, kurioje antstolis turi įgaliojimus veikti.
Priverstinės vykdymo priemonės apima: išieškojimą, nukreiptą į skolininkui priklausantį kilnojamąjį turtą, įskaitant kitų asmenų turimą turtą, ir skolininkui priklausantį nematerialų turtą jį parduodant; išieškojimą, nukreiptą į pinigus, kuriuos skolininkui turi sumokėti kiti asmenys (atlyginimas už darbą ir lygiaverčiai mokėjimai, kitos skolininko pajamos, indėliai kredito įstaigose); išieškojimą, nukreiptą į skolininkui priklausantį nekilnojamąjį turtą jį parduodant; arba kitas teismo sprendime nustatytas priemones.

11 Trumpai aprašykite priverstinio išieškojimo apribojimus, visų pirma skolininkų apsaugos nuostatas ir jūsų šalies vykdymo užtikrinimo sistemoje taikomus kitus apribojimus ar senaties terminus.

Pagal Civilinio proceso įstatymo 570 straipsnį išieškojimo negalima nukreipti į skolininko turtą, jeigu skolininkas dirba, gauna pensiją arba stipendiją, o išieškoma suma neviršija tos mėnesio pajamų dalies, kurią galima išieškoti pagal įstatymą. Civilinio proceso įstatyme nustatytos konkrečios turto, į kurį negalima nukreipti išieškojimo, kategorijos, pvz., tam tikri namų apyvokos prietaisai, namų ūkio įranga arba skolininkui ir jo išlaikomiems šeimos nariams reikalingi drabužiai. Pagal Civilinio proceso įstatymo 594 straipsnį tol, kol nėra išieškoma visa reikalinga suma, atskaitymai pagal vykdymo dokumentus turi būti atliekami iš skolininkui mokamo darbo užmokesčio ir lygiaverčių mokėjimų laikantis toliau nurodytų sąlygų.
Išlaikymo išieškojimo bylose dėl nepilnamečio vaiko maitinimo arba Išlaikymo garantijų fondo administracijai išieškant išlaikymą, iš skolininko darbo užmokesčio ar lygiaverčių mokėjimų, kurių dydis lygus 50% minimalaus mėnesinio darbo užmokesčio, nėra išieškoma, o kiekvienam išlaikomam nepilnamečiam vaikui išieškomas išlaikymo dydis turi būti lygus valstybinei socialinio draudimo išmokai.
Kitose išlaikymo išieškojimo bylose iš skolininko darbo užmokesčio ir lygiaverčių mokėjimų atskaičiuojama suma gali būti lygi 50 %, tačiau išieškojimas negali būti nukreiptas į minimalų mėnesinį darbo užmokestį, o kiekvienam išlaikomam nepilnamečiam vaikui išieškomas išlaikymo dydis turi būti lygus valstybinei socialinio draudimo išmokai.
Pagal Civilinio proceso įstatymo 632 straipsnį teismo sprendime nurodytas kreditorius arba skolininkas gali pateikti pagrįstą skundą ir juo ginčyti antstolio atliktus teismo sprendimo vykdymo veiksmus arba antstolio atsisakymą atlikti tokius veiksmus, išskyrus konkrečius atvejus; skundas per 10 dienų nuo

ginčijamų veiksmų atlikimo dienos arba, jeigu skundo pateikėjas nebuvo laiku informuotas apie atliktinų veiksmų laiką ir vietą, nuo tos dienos, kurią skundo pateikėjas sužinojo apie tokius veiksmus, turi būti paduodamas antstolio kontoros buvimo vietos apygardos arba miesto teismui. Pagal Civilinio proceso įstatymo 634 straipsnį, jeigu įvykdytas teismo sprendimas vėliau panaikinamas ir iš naujo išnagrinėjus klausimą priimamas teismo sprendimas, kuriuo reikalavimas atmetamas, arba priimamas sprendimas nutraukti teismo bylą arba palikti bylą nenagrinėtą, teismo sprendimo vykdymas atšaukiamas, o visa tai, kas iš atsakovo buvo išieškota ieškovo naudai pagal panaikintą teismo sprendimą, turi būti grąžinta atsakovui.
Pagal Civilinio proceso įstatymo 546 straipsnį vykdymo dokumentus priverstiniam vykdymui galima pateikti per 10 metų nuo teismo arba teisėjo sprendimo įsiteisėjimo dienos, jeigu įstatyme nenustatyti kitokie ieškinio senaties terminai. Jeigu periodiniai mokėjimai išieškomi remiantis teismo sprendimu, vykdymo dokumentas galioja visą laikotarpį, kuriuo buvo nustatyta pareiga mokėti išlaikymą, o ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo paskutinės kiekvieno mokėjimo dienos.

12 Ar yra organizacija ar valdžios institucija, galinti padėti išieškoti išlaikymą?

Asmuo gali kreiptis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją, kad gautų išlaikymą nepilnamečiui, jeigu paskelbiama, kad teismo sprendimo, kuriuo priteisiamas išlaikymas, neįmanoma įvykdyti pagal taikytiną civilinę procedūrą, arba jeigu skolininkas laikosi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemoka minimalios išlaikymo sumos.
Pagal Išlaikymo reglamentą asmuo gali kreiptis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją, kad išieškotų išlaikymą iš Latvijoje nebegyvenančio skolininko. Išlaikymo garantijų fondo administracija Latvijoje vykdo centrinės institucijos funkcijas reglamento įgyvendinimo tikslais.
Pagal Išlaikymo reglamentą asmuo, kuris turi teisėtą teisę gauti išlaikymą, gali kreiptis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją ir pateikti kitai Europos Sąjungos valstybei narei skirtą prašymą, siekdamas:
užtikrinti sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo atsakovo gyvenamosios vietos šalyje vykdymą;
patikslinti išlaikymo išmokos dydį (padidinti arba sumažinti);
užtikrinti sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo ir vaiko tėvystės nustatymo atsakovo gyvenamosios vietos šalyje vykdymą;
užtikrinti Latvijos teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo pripažinimą, kad jis būtų paskelbtas vykdytinu arba būtų įvykdytas.

13 Ar organizacijos (valstybės ar privačios) gali anksčiau sumokėti visą ar dalį išlaikymo už skolininką?

Išlaikymo garantijų fondo administracija gali veikti vaiko išlaikymo skolininko vardu, jeigu paskelbiama, kad teismo sprendimo, kuriuo priteisiamas išlaikymas, neįmanoma įvykdyti pagal taikytiną civilinę procedūrą, arba jeigu skolininkas laikosi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemoka vyriausybės nustatytos minimalios išlaikymo sumos. Jeigu išlaikymą moka fondo administracija, ji turi teisę išieškoti sumokėtas sumas, įskaitant įstatyme nustatytus delspinigius (žr. 3 klausimą).

14 Jeigu ieškovas yra šioje valstybėje narėje, o skolininko gyvenamoji vieta – kitoje šalyje:

14.1 Ar kuri nors šios šalies valdžios institucija ar privati organizacija gali suteikti ieškovui pagalbą?

Jeigu atsakovas ir vaikas turi nuolatinę gyvenamąją vietą Latvijoje, tačiau išlaikymo skolininkas gyvena kitoje šalyje, ieškovas gali kreiptis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją, jeigu paskelbiama, kad teismo sprendimo, kuriuo priteisiamas išlaikymas, neįmanoma įvykdyti pagal taikytiną civilinę procedūrą, arba jeigu skolininkas laikosi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemoka minimalios išlaikymo sumos.
Jeigu skolininkas gyvena užsienyje ir Latvijoje neturi turto, į kurį būtų galima nukreipti išieškojimą, ieškovas prieš kreipdamasis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją turėtų pateikti teismui sprendimą, kad jis būtų pripažintas ir įvykdytas atitinkamoje užsienio šalyje. Jeigu paaiškėja, kad sprendimo neįmanoma įvykdyti atitinkamoje užsienio šalyje, ieškovas gali kreiptis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją prašydamas perimti skolininko pareigas, susijusias su vykdytinu išlaikymu.
Išlaikymo garantijų fondo administracija vykdo centrinės institucijos funkcijas pagal Išlaikymo reglamentą (žr. 3 ir 13 klausimus), todėl asmuo, siekdamas gauti pagalbą pagal reglamentą, gali kreiptis į fondo administraciją.
Jeigu Latvijos teismas priima sprendimą dėl išlaikymo vykdymo, o Latvijoje gyvenantis asmuo nori šį sprendimą pripažinti ir (arba) vykdyti kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba gauti teismo sprendimą dėl kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje gyvenančio skolininko, Išlaikymo garantijų fondo administracija gali tam asmeniui pagal Išlaikymo reglamentą padėti persiųsti Latvijos teismo sprendimą atitinkamai užsienio šaliai pripažinimo ir (arba) vykdymo ir prašymo išnagrinėjimo tikslais.
Išlaikymo garantijų fondo administracija gali veikti skolininko vardu ir mokėti išlaikymo išmoką nepilnamečiam vaikui ir teikti informaciją išlaikymo klausimais (žr. 3 ir 13 klausimus).

14.2 Jei taip, kaip su šia valdžios institucija ar privačia organizacija susisiekti?

Išlaikymo garantijų fondo administracija (*Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija*)
Adresas: Pulkveža Brieža iela 15, Riga,
LV-1010, Latvija
Telefonas: +371 67830626
Faksas: +371 67830636
E. paštas: pasts@ugf.gov.lv

15 Jeigu skolininkas yra šioje valstybėje narėje, o ieškovas – kitoje:

15.1 Ar kuri nors šios šalies valdžios institucija ar privati organizacija gali suteikti ieškovui pagalbą?

15.2 Jei taip, kaip su šia valdžios institucija ar privačia organizacija susisiekti ir kokią paramą galima gauti?

Jeigu išlaikymo kreditorius yra kitoje ES valstybėje narėje, o išlaikymo skolininkas – Latvijoje, kreditorius pagal Išlaikymo reglamentą gali kreiptis į savo gyvenamosios šalies centrinę instituciją. Prašyme gali būti prašoma priimti arba sprendimą dėl išlaikymo išieškojimo Latvijoje, kurioje gyvena skolininkas, arba sprendimą dėl išlaikymo išieškojimo tėvystės nustatymo byloje Latvijoje, arba sprendimą dėl užsienio teismo sprendimo, kuriuo priteisiamas išlaikymas, paskelbimo vykdytinu, arba sprendimą dėl užsienio sprendimo vykdymo. Užsienio centrinė institucija pagal reglamentą atlieka reikalingus oficialius veiksmus ir perduoda kreditoriaus prašymą pagal reglamentą įsteigtai Latvijos centrinei institucijai. Latvijos centrinė institucija – Išlaikymo garantijų fondo administracija – padeda užsienio ieškovui Latvijoje perduoti užsienio teismo sprendimą vykdyti arba pripažinti ir vykdyti arba padeda ieškovui pateikti prašymą dėl išlaikymo išieškojimo skolininko gyvenamosios vietos Latvijos teismui arba prašymą dėl išlaikymo išieškojimo tėvystės nustatymo byloje Latvijoje.
Jeigu teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo pagal taikytiną civilinę procedūrą neįmanoma vykdyti arba jeigu skolininkas laikosi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemoka minimalios išlaikymo sumos, asmuo, kuris Latvijoje nuolat gyvena su savo vaiku, o šio asmens arba vaiko deklaruota gyvenamoji vieta yra Latvijoje, gali kreiptis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją prašydami mokėti jiems išlaikymą.
Pagal Išlaikymo reglamentą asmuo turi kreiptis į savo gyvenamosios vietos šalies centrinę instituciją. Latvijoje gyvenantis asmuo į Išlaikymo garantijų fondo administraciją gali kreiptis siekdamas:
užtikrinti sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje gyvena atsakovas, vykdymą;
užtikrinti sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo tėvystės nustatymo byloje vykdymą kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje gyvena atsakovas;

jeigu sprendimas dėl išlaikymo išieškojimo jau buvo priimtas, prašyti, kad tas sprendimas būtų pripažintas, paskelbtas vykdytinu ir vykdomas kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje gyvena atsakovas.
Jeigu teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo pagal taikytiną civilinę procedūrą neįmanoma vykdyti arba jeigu skolininkas laikosi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemoka minimalios išlaikymo sumos, asmuo, kuris Latvijoje nuolat gyvena su savo vaiku, o šio asmens arba vaiko deklaruota gyvenamoji vieta yra Latvijoje, gali kreiptis į Išlaikymo garantijų fondo administraciją prašydami mokėti jiems išlaikymą.
Išlaikymo garantijų fondo administracija (*Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija*)
Adresas: Pulkveža Brieža iela 15, Riga,
LV-1010, Latvija
Telefonas: +371 67830626
Faksas: +371 67830636
E. paštas: pasts@ugf.gov.lv
Pagal Išlaikymo reglamentą centrinės institucijos Latvijoje funkcijas vykdo Išlaikymo garantijų fondo administracija.
Išlaikymo garantijų fondo administracija iš anksto moka išlaikymą kreditoriui, jeigu paskelbiama, kad teismo sprendimo, kuriuo priteisiamas išlaikymas, neįmanoma įvykdyti pagal taikytiną civilinę procedūrą, arba jeigu skolininkas laikosi teismo sprendimo dėl išlaikymo išieškojimo, tačiau nemoka minimalios išlaikymo sumos.

16 Ar šioje valstybėje narėje taikomas 2007 m. Hagos protokolas?

Latvija privalo laikytis 2007 m. Hagos protokolo.

17 Jei 2007 m. Hagos protokolas šioje valstybėje narėje netaikomas, kaip, vadovaujantis joje taikomomis tarptautinės privatinės teisės nuostatomis, nustatoma ieškiniui dėl išlaikymo taikytina teisė? Kokios tai tarptautinės privatinės teisės nuostatos?

Latvija privalo laikytis 2007 m. Hagos protokolo.

18 Kaip, vadovaujantis Išlaikymo reglamento V skyriaus struktūra, reglamentuojama teisė kreiptis į teismą dėl tarpvalstybinės bylos ES mastu?

Pagal Civilinio proceso įstatymo 43 straipsnį toliau nurodyti asmenys atleidžiami nuo pareigos atlyginti valstybei teismo išlaidas:
ieškovai, pareikšdami ieškinius dėl vaiko arba tėvo (motinos) išlaikymo išmokų išieškojimo ir ieškinius dėl tėvystės nustatymo, jeigu ieškinys pareiškiamas vienu metu su ieškiniu dėl vaiko išlaikymo išmokų išieškojimo;
pareiškėjai, siekiantys pripažinti arba pripažinti ir vykdyti užsienio šalies sprendimą dėl vaiko arba tėvo (motinos) išlaikymo išmokos;
atsakovai bylose dėl teismo nustatytų vaiko arba tėvo (motinos) išlaikymo išmokų sumažinimo.
Kai prašymą dėl lėšų išieškojimo, siekdamas užtikrinti ankstesnį pragyvenimo lygį, pateikia buvęs sutuoktinis arba pareiškėjas, siekiantis pripažinti arba pripažinti ir vykdyti užsienio teismo sprendimą dėl išlaikymo iš buvusio sutuoktinio arba kito asmens išieškojimo, pagal 43 straipsnio ketvirtą pastraipą teismas arba teisėjas, atsižvelgdamas į asmens finansinę padėtį, gali visiškai arba iš dalies atleisti pareiškėją nuo pareigos atlyginti valstybei teismo išlaidas arba atidėti pareigos atlyginti valstybei teismo išlaidas vykdymą, arba padalyti mokėjimą į dalis.
Latvijoje teisinę pagalbą užsienio ieškovams arba atsakovams, turintiems teisę ją gauti pagal Išlaikymo reglamentą, teikia pagal reglamentą įsteigta centrinė institucija, t. y. Išlaikymo garantijų fondo administracija. Išlaikymo garantijų fondo administracija teikia teisinę pagalbą vidaus išlaikymo kreditoriams ir užsienio kreditoriams, turintiems teisę ją gauti pagal reglamentą, ir atstovauja jiems Latvijos teismuose ir vykdymo įstaigose.

19 Kokiomis priemonėmis šioje valstybėje narėje užtikrinama, kad būtų vykdoma Išlaikymo reglamento 51 straipsnyje nurodyta veikla?

Latvija iš dalies pakeitė keletą nacionalinių įstatymų ir taisyklių, kad leistų pagal Išlaikymo reglamentą įsteigtai centrinei institucijai vykdyti 51 straipsnyje nustatytas funkcijas. Iš dalies pakeistais Latvijos įstatymais ir taisyklėmis užtikrinamas teisinės pagalbos, įskaitant atitinkamo asmens atstovavimą teisme ir vykdymo įstaigose, teikimas tarpvalstybinių bylų kreditoriams ar pareiškėjams, turintiems teisę gauti teisinę pagalbą, kaip nustatyta reglamente. Siekiant nustatyti skolininko arba kreditoriaus gyvenamąją vietą Latvijoje arba gauti informacijos apie skolininko ar kreditoriaus pajamas ir bet kokio jiems priklausančio turto buvimo vietą Latvijoje, Latvijos centrinė institucija, t. y. Išlaikymo garantijų fondo administracija, turi tiesioginę prieigą prie įvairių Latvijos registrų, kuriuose pateikiama tokia informacija. Informacija, kurią centrinė institucija gali gauti tiesiogiai iš atitinkamų registrų, gali sudaryti sąlygas gauti dokumentus ir įrodymus. Siekdamas iškelti ar palengvinti bylą, užtikrinti reikalingų laikinųjų priemonių apsaugą ir gauti įrodymų, fondo administracija turi teisę atitinkamų ieškovų ar pareiškėjų vardu kreiptis į Latvijos teismus. Veikdama ieškovo vardu, fondo administracija gali pareikšti ieškinį dėl vaiko tėvystės nustatymo tiesiogiai teisme, jeigu ieškinys pareiškiamas byloje dėl išlaikymo išieškojimo.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 27/04/2023
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.